

Wetenschap en moraal

Wetenschappelijk onderzoek kan zich momenteel verheugen in politieke belangstelling. Rutte heeft meermaals gezegd dat hij voor het Corona beleid vaart op “de wetenschap”. Op dit moment buitelen wetenschappers over elkaar heen met door onderzoek onderbouwde, doch nogal eens tegenstrijdige adviezen om de COVID-19 epidemie te beteugelen. Er blijkt niet veel zeker als het gaat om mondkapjes, de rol van aerosolen, of de beste manier om mensen tot verstandig gedrag te motiveren. Het vigerende paradigma van ‘evidence based medicine’, levert kennelijk niet zoveel eenduidig bewijs als men zou denken. Tegelijkertijd lijkt in de aansturing van het Corona-beleid een eenzijdige nadruk te liggen op biomedisch, epidemiologisch onderzoek, terwijl het duidelijk is dat de gevolgen van de crisis én de beleidskeuzes verder reiken dan alleen de gezondheidszorg. Keuzes die ook nog eens ongelijk uitpakken binnen de maatschappij en in allerlei opzichten de kloof vergroten tussen rijk en arm, hoog en laag opgeleid, mensen die Nederlands spreken en migranten die dit niet doen. Sociaal kwetsbare groepen hebben niet alleen grotere kans om (ernstig) ziek te worden van COVID-19, zij lijden ook het meest onder de psychische, economische en sociale gevolgen van de lock – down. Op veel plaatsen is het aantal mensen die een beroep moeten doen op de voedselbank explosief gestegen, ondersteuning met school is moeilijk voor ouders die zelf weinig onderwijs hebben genoten of de taal niet spreken. Omdat in wetenschappelijk onderzoek deze groepen ondervertegenwoordigd zijn, ontbreekt in de wetenschappelijke adviezen vaak de vertaling voor deze groepen.

In een tijd van nep-nieuws is het fijn dat de politiek belang hecht aan de wetenschap. Maar in een crisis moeten voortvarende besluiten worden genomen, die ten goede komen aan zoveel mogelijk mensen. Is het dan wel verstandig om zo sterk op de wetenschap te leunen – zeker als er zoveel onzeker is? Moeten we niet in bescheidenheid erkennen dat de wetenschap niet het antwoord heeft op de vraag wat het beste is voor de maatschappij. Tegelijk moeten we ons ervan bewust zijn dat ook beslissingen op basis van ‘evidence’ impliciete morele keuzes inhouden: de eenzijdige biomedische nadruk in het begin van de epidemie leidde tot de keuze van gezondheidszorg vóór economie, van zorg op afstand vóór troostende fysieke nabijheid. Het lijkt mij wenselijk wanneer de politiek expliciet morele keuzes maakt. Hiervoor biedt de Katholiek Sociale leer een prachtig kader met de vier basisprincipes van menselijke waardigheid, subsidiariteit, solidariteit en het bonum commune. Ook in tijden van Corona gaat het om de *menselijke waardigheid* en beschermwaardigheid van het leven, waarbij misschien niet altijd niet-ziek worden het hoogste goed is, maar wellicht ook de mogelijkheid te leven omringd door naasten; deze keuzes (wel of geen bezoek in het verpleeghuis bijvoorbeeld) zouden daarom liefst zoveel mogelijk door mensen zelf, in hun eigen omgeving gemaakt moeten worden. Zoals altijd kan dit streven naar *subsidiariteit* niet los gezien worden van de andere kernprincipes, met name niet van *solidariteit*. Ruud ter Meulen schreef hierover sterk in zijn column van 21 juli: “Solidariteit in ‘tijden van corona’ is meer dan het benadrukken van algemeen belang of (welbegrepen) eigenbelang: het gaat ook om het tonen van verbondenheid met en respect voor de ander. Het betekent dat we ervoor moeten zorgen dat ieder individu telt en dat niemand ‘uit het bootje’ valt.” Dit betekent ook dat er aandacht moet zijn voor het vierde principe van het bonum commune, aandacht voor economisch en psychosociaal welzijn van de héle maatschappij, en speciaal voor sociaal kwetsbare groepen. De wetenschap zou hierbij de politiek wel kunnen helpen, door zelf ook breed naar maatschappelijke vraagstukken te kijken, en de morele en filosofische aspecten te betrekken. Stichting Thomas More inspireert hiertoe.

Op deze wijze kunnen politiek én wetenschap bijdragen aan een inrichting van onze maatschappij en gezondheidszorg die structureel meer rechtvaardig is en kwetsbare groepen beschermt.

Maria van den Muijsenbergh, 9 augustus 2020